

Tā kā Centrs MARTA aktīvi strādā pie filiāles izveides arī Liepājā, 12. maijā tika radīts precedents Liepājā līdz šim nebijušai praksei – atvērtai diskusijai ar Liepājas mēra un domes deputāta amata kandidātiem. Diskusijā piedalījās Kārlis Strautiņš (Vienotība), Valērijs Agešins (Saskaņa), Gunārs Anšņs (Liepājas partija), Diāna Švānberga (Nacionālā apvienība) un Jānis Vilnītis (Biedrība “liepājnieki”/ Latvijas reģionu apvienība).

Diskusijas dalībnieku runa, kurā iepazīstina ar savas partijas programmu:

K. Strautiņš (Vienotība): Programmu “mūsu sapnis par Liepāju” raksturo: 1) fokuss uz jauniešiem: veidot un spēcīnāt jauniešu politisko iniciatīvu (“Jauniešu dome”), veicināt atbalstu jauniešu uzņēmējdarbībai (“startup” programmas), veicināt kvalitatīvu un saturīgu formālo un neformālo izglītību (zinātkāres centru veidošana), u.c.; 2) ģimene: atbalsts ar bērnudārzu vietām un brīvpusdienām skolās, tautas sporta kā dzīvesveida kultivēšana, u.c.; 3) uzņēmējdarbība: birokrātiskā sloga mazināšana, nemitīga tehnoloģiskā attīstība, finanšu instrumenti un grantu programmas (arī lai veicinātu sieviešu iesaisti uzņēmējdarbībā), u.c.; 4) IT sektora attīstība (Liepāja – Baltijas Silīcija ieleja); 4) seniori: atlaides no 65 gadu vecuma transportā, veselības apdrošināšana liepājniekiem no 75 gadu vecuma, eko-pansionāti, u.c.; 5) pilsētas viesi: unikālu “tūrisma magnētu” izveide, lai piesaistītu arī tūristus no Skandināvijas un Rietumeiropas; 6) vide: pludmales sakārtošana, lai Liepāja varētu cienīgi kļūt par Eiropas kultūras galvaspilsētu; 7) ātras satiksmes izveide ar galvaspilsētu, lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību. Programma veidota arī, fokusējoties uz “jaunliepājnieku” – cilvēku, kas no citām Latvijas vietām vēlētos pārvākties uz Liepāju - pievilināšanu.

V. Agešins (Saskaņa): Min iepriekšēju partijas sadarbošanos ar Centru MARTA un sola, ka sadarbosies arī ar Centra MARTA Liepājas filiāli. Runā specifiski par sieviešu un bērnu situācijas uzlabošanu. Liepājā plāno: 1) ieviest bezmaksas sabiedrisko transportu visiem skolēniem; 2) brīvpusdienas skolēniem līdz 9. klasei; 3) sniegt mātēm, kas vienas audzina bērnus, un citām sievietēm, kurām ir šāda nepieciešamība, atvieglotu pieeju pašvaldības dzīvokļu īrei.

G. Anšņs (Liepājas partija): Plānots: 1) pilnveidot liepājnieku labklājību – izveidot 150 jaunas vietas un brīvpusdienas bērnudārzos, rekonstruēt visas Liepājas vispārizglītojošās skolas, stiprināt izglītību atbilstoši mūsdienu ekonomikas prasībām, attīstīt infrastruktūru, cīnīties par intelektuālo resursu un jauno speciālistu piesaisti, saglabāt kultūrvēsturisko mantojumu, u.c.; 2) stiprināt sociālo drošību - pilnveidot sadarbību ar NVO, atbalstīt maznodrošinātās ģimenes un ģimenes, kurās bērnus audzina viens vecāks, atbalstīt jaunās ģimenes mājokļa ieguvei, izveidot 2000 jaunas darba vietas, u.c. Partijas galvenais mērķis ir vienot liepājniekus.

D. Švānberga (Nacionālā apvienība): NA ir izteikuši piedāvājumu Liepājas partijai un biedrībai “liepājnieki” ievēlēšanas gadījumā strādāt vienoti, lai veidotu latvisku koalīciju. Partijas prioritāte vienmēr ir bijusi ģimene, un būtu nepieciešams veikt sekojošo: jaunām ģimenēm piešķirt pašvaldības dzīvokli, veicināt bērnudārzu pieejamību jau no bērna pusotra gada vecuma, lai

veicinātu māmiņu atgriešanos darba vidē pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, nodrošināt brīvpusdienas 1.-4. klašu (un pakāpeniski arī – 9. klašu, ieskaitot) skolēniem, kā arī bērnudārzos. Liepājā šobrīd nav neviena krīžu centra, un ir nepieciešams tādu izveidot, jo vidēji 8-10 ģimenes mēnesī tiek nosūtītas uz krīžu centriem citviet. Krīžu centra izveide neprasītu lielus pašvaldības ieguldījumus, jo šim mērķim varētu pielāgot eksistējoša bērnu nama telpas, kas pilnībā netiek izmantotas. Nepieciešams veicināt arī jauniešu attīstību un pašrealizāciju, piedāvājot kvalitatīvu neformālo izglītību.

J. Vilnītis (Biedrība “liepājnieki”/ Latvijas reģionu apvienība): Programmas pamatā - pašu liepājnieku paustais, akcentējot nevis pilsētas materiālos aspektus, bet gan cilvēku un cilvēka apmierinātību un drošību. Tiek solīti nevis praktiski taustāmi un viegli novērtējami veikumi, bet gan apņemšanās visus lēmumus pieņemt no cilvēku reālo pieredžu skatpunkta. Arī ekonomikā vislielāko pienesumu nestu tieši cilvēku savstarpēja sadarbība: nepieciešams nevis pilnībā paļauties uz ārvalstu investoriem, bet gan audzināt savu uzņēmēju paaudzi caur startup programmām un iekšējām investīcijām. Sadarbības aspekts attiecināms arī uz NVO, ņemot vērā šo organizāciju pieredzi.

Kāda ir Jūsu personiskā attieksme pret vārdu “feminists”?

D. Švānberga (Nacionālā apvienība): Tā ir pārliecība par to, ka abiem dzimumiem ir vienādas juridiskās, ekonomiskās un seksuālās tiesības, brīvība izteikt viedokli. Ar šo pārliecību jūtas ļoti komfortabli, un viņai kā sievietei ir svarīgi, lai viņu uztver kā līdzvērtīgu, nevis mazāk zinošu vai profesionālu.

V. Agešins (Saskaņa): Liepājā katrs cilvēks ir vērtība, un partija ir gatava strādāt ar visiem, gan feministiem, gan ne-feministiem. Nevienam negrasās apstrīdēt, ka sievietēm ir jābūt tādām pašām juridiskajām, ekonomiskajām un sociālajām tiesībām kā vīriešiem. Partijai ir pārņemts, ka no Saskaņas ievēlē tikai vīriešus, tāpēc šoreiz speciāli sarakstā ir deviņas sievietes un deviņi vīrieši.

J. Vilnītis (Biedrība “liepājnieki”/ Latvijas reģionu apvienība): Personiskās sajūtas šī termina sakarā ir tādas, ka ir labi, ja vīrietis sievietes klātbūtnē uzvedas citādi, labāk. Pirms diskusijas iepazinās ar vārda “feminisms” definīciju, jo no skolas laikiem šis jēdziens bija izkritis no prāta. Kā jebkurš jēdziens, tas apzīmē kādas cilvēku grupas intereses, un pret jebkuru cilvēku grupu ir jāizturas ar cieņu un jāuzklausā.

K. Strautiņš (Vienotība): Šim jautājumam ir divas šķautnes. No vienas puses, runātājam šķiet pareizi, ja vīrietis ir galants pret sievieti, piemēram, atverot viņai durvis. Nav runa par to, ka sieviete to nevarētu; un, ja viņai tas sagādā neērtības, tad to darīt nevajag. Tas ir eleganti, ja vīrietis ir vīrišķīgs, šī vārda labākajā nozīmē. Savukārt, runājot par feminismu, galvenais aspekts ir līdztiesība, un runātājam nav jācieš saskarties ar to, ka tā neeksistētu. Nav novērota arī algu atšķirība sieviešu un vīriešu starpā, darot to pašu darbu. Katram būtu jābūt iespējai pašrealizēties saskaņā ar savām vēlmēm.

G. Anšņs (Liepājas partija): Nedomā, ka Liepājā šī tēma ir aktuālākā dienaskārtībā, jo Liepājas sievietes sevi ir pierādījušas pietiekami: piemēram, daudzas uzņēmumu vadītājas dažādās nozarēs ir sievietes. Kopumā domā, ka Liepājas vīrieši ir pietiekami galanti.

Par krīzes centru:

J. Vilnītis (Biedrība “liepājnieki”/ Latvijas reģionu apvienība): Jau vairākus gadus ir bijusi doma, ka bērnu namus jāpārveido par krīžu centriem, lai strādātu preventīvi un nenonāktu tik tālu, ka bērns no ģimenes ir jāizņem, mācot arī ģimenēm dzīves prasmes un dodot iespēju krīzes situācijās vērsties pie dažādiem speciālistiem. Bērnām ir jādzīvo ģimenē. Šobrīd pastāv nepilnības likumdošanā, ka apmēram divus gadus jāgaida adoptācija. Ar likumdošanu būtu jāveicina šī procesa paātrināšana. Attiecībā uz faktu, ka sievietēm, kurām nav bērnu, nav pieejami arī specializēti krīžu centri – šī situācija ir jāuzlabo.

G. Anšīņš (Liepājas partija): Visai Kurzemei šobrīd tiek veidots deinstitucionalizācijas plāns, kas ietver vairākus centrālos punktus; kas attiecas uz krīžu centru, Liepājā tāds būs. To plānots sasaistīt ar internātskolu tīklu, jo deinstitucionalizācijas plāna ietvaros bērnu namu bērniem plānots nodrošināt dzīves apstākļus, kas pietuvināti ģimenes apstākļiem. Būtu loģiski, ja šāds krīzes centrs būtu pašvaldības pārziņā, kurā darbotos pašvaldības sociālie darbinieki, kuriem ir pietiekamas zināšanas un pieredze. Tas gan neizslēdz iespēju sadarboties ar nevalstisko sektoru, bet Liepājas partijai galvenais ir, lai šis pakalpojums tiek piedāvāts efektīvā un jēgpilnā veidā.

V. Agešins (Saskaņa): Ir problemātiski, ka Liepājā krīžu centru kā tādu nav, tāpēc partijas programmā ir ierakstīti trīs konkrēti punkti: 1) jāizveido bērnu veselības centrs; 2) jāizveido veco ļaužu rehabilitācijas centrs, kur seniori varētu savu laiku pavadīt saturīgi; 3) jāizveido krīzes psiholoģijas centrs psiholoģiskās palīdzības sniegšanai ārkārtas situācijā. Protams, nav realitiski solīt, ka tiks izveidoti trīs krīžu centri, tāpēc jālemj, kurš no šiem trim būtu prioritāte.

Kura, Jūsaprāt, ir efektīvākā forma pašvaldības un NVO sadarbībai?

G. Anšīņš (Liepājas partija): Šobrīd domes sadarbībai ar NVO ir dažādas formas, piemēram, publiskais iepirkums, ir bijuši arī divi publiskie konkursi, uz kuriem jebkura NVO varēja pretendēt. Finansiāls atbalsts nav vienīgais sadarbības veids: ir notikušas konsultācijas, piemēram, ar Neredzīgo biedrību par to, kā pilsētas infrastruktūru izbūvēt tā, lai ikviens tajā justos droši. Ir jūtams, ka NVO noteiktās nozarēs, piemēram, vides aizsardzībā, nepieciešams lielāks stimuls darboties, jo šobrīd trūkst partnera, lai kvalitatīvi risinātu šos jautājumus. Tomēr kopumā domes un NVO sadarbība izpaužas un var izpausties dažādās formās.

K. Strautiņš (Vienotība): Partija ļoti lielas cerības liek uz NVO sektoru, jo ir pierādījies, ka krīzes situācijās valsts reaģē ļoti lēni. Tāpat tiek novērtētas pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas, kas saistītas ar prevenciju un mūžizglītību. Runājot tieši par sadarbību, tiek izcelti grantu konkursi, jo tie pašvaldībai ļauj būt gana elastīgai un efektīvai, ļaujot attīstīt tieši to, kas pilsētai nepieciešams.

J. Vilnītis (Biedrība “liepājnieki”/ Latvijas reģionu apvienība): Liepājā šobrīd ir apmēram tūkstotis nevalstisko organizāciju, un teju katra no tām darbojas noteiktā jomā; tātad, sadarbība ar katru prasa noteiktu specifiku. Tomēr labi mehānismi ir konkursi, kā arī Eiropas projekti, kuros, ja NVO nāk ar labu ideju un vairumu finansējuma nodrošina Eiropa, tad pašvaldība piedalās ar līdzfinansējumu līdz 15% no projekta summas. Nav tādas vienotas sadarbības formas, viss atkarīgs no iniciatīvas un apstākļiem, un pats galvenais ir diskusija. Dome ir pieejama NVO pārstāvjiem, un katrs priekšlikums tiek izvērtēts.

D. Švānberga (Nacionālā apvienība): Arī uzskata, ka galvenais ir diskusija – sabiedriskā organizācija nāk ar savu priekšlikumu, piedāvā to pašvaldībai, savukārt pašvaldība lemj, vai un kā šis priekšlikums ir atbalstāms.

V. Agešins (Saskaņa): Nedomā, ka uz šo jautājumu ir iespējama vienošmīga atbilde, jo tas ir atkarīgs no jomas, kurā konkrētā organizācija strādā. Visiem mehānismiem ir savi plusi un mīnusi

Kā Jūs saprotat ģimenes institūta stiprināšanu?

J. Vilnītis (Biedrība “liepājnieki”/ Latvijas reģionu apvienība): Ģimenes institūta stiprināšana ir pareiza, jo statistika rāda, ka 2013. gadā Latvijā bija vislielākais šķirto ģimeņu īpatsvars visā Eiropas Savienībā, kas parāda, ka šī institūcija paliek vājāka un ka cilvēki viens par otru neuzņemas atbildību. Jo vairāk būs šādu stabilu institūciju, jo mazāk sabiedrībai būs jāiesaistās, lai labotu ģimenēs pieļautās kļūdas. Respektējot citu cilvēku pārliecību, neuzskata, ka partnerattiecību leģitimizēšana ir pareiza, jo tā varētu tikai situāciju vēl vairāk sarežģīt un novest pie lielākām problēmām. Tomēr jāspēj palīdzēt arī ģimenēm, kurās bērnu audzina tikai viens vecāks.

D. Švānberga (Nacionālā apvienība): Mīn savu pieredzi, vienai audzinot bērnus, kā savu personisko lepnuma un spēka avotu. Neatbalsta to, ka sievietes meklē vīrieti tāpēc, lai viņām tāds būtu – finansiālu, emocionālu vai citu iemeslu dēļ, jo tas neatrisina šīs sievietes problēmas, ja viņai nav augsta pašapziņa. Atzīst, ka nevar prasīt, lai visas sievietes būtu stipras, bet šādām sievietēm jāsniedz kvalitatīvi sociālie pakalpojumi, lai celtu viņu pašapziņu.

K. Strautiņš (Vienotība): Tas, kas veicina atbildību, ir izglītība: attiecību pratībā, finanšu pratībā, utt. Līdz ar to krīzes centru funkcija būtu preventīva izglītības celšana; tomēr prevencijai caur izglītību būtu jānotiek arī formālās un neformālās izglītības kontekstā. Jau skolā jāsāk veidot vīrieti par vīrieti un sievieti par sievieti – labākajā nozīmē.

D. Švānberga (Nacionālā apvienība): Pamatvērtības – gan attiecībā uz ģimeni, gan citiem aspektiem – jāsāk bērnos veidot jau no mazotnes, arī skolās.

Mājokļa jautājums – prioritārās grupas uz pašvaldību mājokļiem:

J. Vilnītis (Biedrība “liepājnieki”/ Latvijas reģionu apvienība): Jaunās ģimenes. Tomēr nepieciešami noteikti uzlabojumi: Liepājā jau ir daudz jaunu māju, tāpēc, pirms būvēt ko jaunu, jāraugās, kas ir izmantojams no tā, kas pašvaldībai jau ir. Nepieciešams arī veicināt komunikāciju starp dzīvokļu īpašniekiem un ģimenēm, kas dzīvokļus meklē, un pašvaldība var būt

vidutājs, meklējot risinājumu, kas apmierina abas puses. Pašvaldība šādā veidā iegūst to, ka ģimenes nepamet Liepāju.

G. Anšīns (Liepājas partija): Šobrīd pašvaldības īpašumā ir 4766 dzīvokļi – piekrīt, ka cilvēkiem, kas stāv rindā, tie jāpiešķir pietiekami labiekārtoti. Pašvaldība var risināt salīdzinoši mazu ģimeņu problēmas, jo pašvaldības rīcībā, lielākoties, ir vienistabas, divistabu vai trīs istabu dzīvokļi; tomēr problēmas rodas, ja nepieciešams izmitināt lielākas ģimenes. Likumdevējs ir noteicis kārtību, kādā iedzīvotāji var saņemt dzīvojamo platību. Liepājas gadījumā, jautājums tiek izskatīts, ņemot vērā ne tikai ienākumu līmeni, bet, piemēram, arī vardarbības ģimenē klātesamību. Līdz ar to, katrs gadījums ir individuāls.

V. Agešins (Saskaņa): Izceļ problēmu, ka, ja strādājošs vecāks, kurš viens audzina bērnus, vēršas pašvaldībā, viņam vai viņai nepienākas dzīvoklis, jo tiek uzskatīts, ka strādājoša persona var atļauties dzīvojamo platību īrēt no privātīpašnieka. Dzīvokļus tomēr piešķir jaunām ģimenēm, kuru laulības ir oficiāli reģistrētas. Tomēr nepieciešami resursi, lai šos dzīvokļus varētu pienācīgi izremontēt. Tā kā šis ir viens no liepājniekiem vissāpīgākajiem jautājumiem, jālemj, vai paplašināt to cilvēku kategorijas, kas var pretendēt uz pašvaldības dzīvokli.

Bērnudārzi:

G. Anšīns (Liepājas partija): Ir pašvaldības bērnudārzi, kuros tiek uzņemti bērni vecumā no 1,6 gadiem, kopā tādu ir astoņi; savukārt, no 2 gadu vecuma uzņem desmit bērnudārzi. Redzot, ka jautājums ir aktuāls, domes deputāti pieņēma lēmumu atbalstīt arī privāto bērnudārzu klātbūtni Liepājā. Šobrīd trijos privātajos bērnudārzos ir 105 bērni. Vienam bērnam pašvaldība sedz līdzmaksājumu 147.80 eiro apmērā.

K. Strautiņš (Vienotība): Vienotība bez pašvaldības ieguldījuma saredz arī sociālās uzņēmējdarbības programmas senioriem – seniorus, kas ir vēl spēcīgi un vēlas būt noderīgi, apmācot par auklēm. Tādējādi bērni, kas noteiktos vecumos daudz slimo, tiek pieskatīti tad, kad tas ir nepieciešams, neveidojot pustukšas grupiņas bērnudārzos. Kā motivators senioriem varētu tikt paredzēts arī neliels finansējums.

Cik bērniem pietrūkst vietas bērnudārzā?

G. Anšīns (Liepājas partija): Tikko bērns piedzimst, vecāki cenšas viņu pierēģistrēt bērnudārzā. 1480 bērni šobrīd ir reģistrēti, tomēr pēdējā statistika liecina, ka vecāki arī atsakās no bērnudārziem – šādi gadījumi ir bijuši 89, un tam galvenais iemesls ir tas, ka vecāki nevēlas bērnu laist tieši tajā bērnudārzā. Jādomā, kā risināt šo problēmu. Šai sakarā Liepājas partijai ir plāns jau esošu ēku, kas drīzumā varētu nonākt pašvaldības rīcībā, izmantot, izveidojot tajā bērnudārzu.

Vai ir pieejami arī bērnudārzi krievvalodīgiem bērniem?

G. Anšīns (Liepājas partija): Jā, Liepājā ir tādi bērnudārzi, ir arī jauktie bērnudārzi.